

Rúsa til tosk og hýsu

Bjarti Thomsen
verkfrøðingur

Rúsa er umhvørvisvinarligur og lítið orkukrevjandi fiskireiðskapur. RoynDIR eru gjørdar fyri at menna eina rúsu, sum kann brúkast til okkara vanligu fiskasløg. Undirsjóvarmyndir av hvussu fiskur ber seg at, geva ábendingar um, at rúsa kann tillagast, so hon betur kann veiða eitt nú tosk og hýsu.

Nógv ymisk sløg av fiskireiðskapi hava verið brúkt gjøgnum tíðina. At kasta nót og at fiska við húki er elligamalt, meðan trolið, sum vit kenna tað í dag, hevur ikki stórt meira enn 100 ár á baki. Ein reiðskapur, sum er rættiliga gamal, men sum bert verður brúktur til ávís fiskasløg og krabbadýr, er rúsa. Rúsa er tiltalandi sum fiskireiðskapur, tí hon er umhvørvisvinarlig, er lítið orkukrevjandi og kann taka fiskin livandi. Tær rúsur, vit kenna, hava tó ikki riggað væl til okkara fiskasløg og hava tí verið lítið brúktar hjá okkum. RoynDIR eru gjørdar í 2005 og halda fram í 2006 fyri at tillaga eina rúsu, so hon kann brúkast at veiða eitt nú tosk og hýsu. Niðanfyrir er í stuttum greitt frá hesum arbeiði.

Tann norska 'to-kammer-tejne'

Norðmenn hava í longri tíð roynt at funnið fram til eina rúsu, sum kann fiska rundan fisk. Tað síðsta, teir eru komnir fram til, er ein 'to-kammer-tejne', sí Mynd 1. Hendan rúsan hevur tvey rúm. Eitt niðara, sum hevur inngongd í báðum endum og eitt ovara, sum ger, at verri er hjá fiski at finna útaftur. Norsku roynDIRnar vístu, at 6-7 tílíkar rúsur fiskaðu áleið tað sama sum ein línustampur. Samstarv er við teir norsku granskararnar, og føroysku roynDIRnar byrjaðu við hesi rúsuni. Við undirsjóvarkamera varð eygleitt, hvussu fiskur bar seg at í mun til rúsuna. Komið varð fram til fleiri veikleikar við eini tílíkari rúsu. Fyrst og fremst er tað avgerandi, hvønn veg hon vendir í mun til streym, meðan hon stendur á botni, tí fiskur leitar altíð beint upp móti streyminum, fram móti agninum. Um inngongdin ikki peikar undan streyminum, finnur fiskurin ikki inn í rúsuna. Rúsan, sum roynd varð, var heldur ikki nóg stútt og fall partvíst saman, tá rákið harðnaði.

Mynd 1. Norsk "to-kammer-tejne".

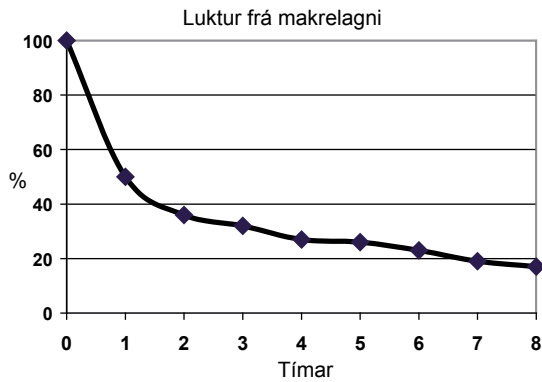
Rúsa, sum snarar undan streyminum

Fyri at loysa fyrstu trupulleikarnar var ein nýggj rúsa gjørd, sum var leys av botni. Annar endin var festur í lodd, sum lá á botni og hin endin, har inngongdin var, kundi snara undan streyminum. Eisini varð rúsan gjørd heldur lægri fyri ikki at fella saman, tá streymur er.

Á sløttum botni er eingin trupulleiki at fáa rúsuna at venda sær undan streyminum, men um óslætt er, eitt nú har grót er, er skjótt at rúsan kemur fóst og ikki sleppur runt. Ein rúsa, sum er leys av botni, er eisini óstill í sjónum og kann móguliga fáa fisk at verða meira varnan at nærkast. Ætlanin er tí at gera eina rúsu, sum stendur stútt á botni, men har fiskur sleppur inn frá øllum síðum.

Agn, sum fiskar leingi

Ein veikleiki við øllum fiskireiðskapi, sum brúkar agn at lokka fiskin við, er, at útgjaringin

Mynd 2. Minking í lukt frá makrelagni, sum er í sjógvi. Endurteknað frá Løkkeborg, 1989.

frá agninum minnar rættiliga skjótt. Til dømis minnar lukturin frá einum makrelagni niður í helvt eftir einum tíma og niður í ein triðing eftir tveimur tímum, sí Mynd 2.

Roynt hefur tí verið at funnið fram til eitt agn, sum gjarar út í eitt longri tíðarbíl. Ein háttur er at brúka tíðningartíðina á frystum agni til at leingja um útgjaringina. Smátt sundurskorið ella malið agn hefur verður latið í ein bjálvaðan húsa (cylindara) og fryst. Tað hefur víst seg, at allur dagurin gongur, áðrenn alt agnið er tíðnað. Fleiri royndir verða gjørdar fyri meira nevt at stýra tíðningini av agninum og tømningini av húsnum.

Aðrir hættir at lokka/stýra fisk í rúsuna

Á undirsjóvarmyndunum, sum eru tiknar í samband við royndirnar, sæst ofta fiskur sveima tætt við inngongdina á rúsuni, men av einhvøjrari orsök hveppir fiskurin seg við at royna at koma inn.

Tað er tí eyðsýnt, at nógv meira fiskur kemur til rúsuna enn tann nøgd, sum fæst í rúsuna.

Fyrireikingar eru tí gjørdar til at gera rúsuna meira "intelligenta" ella "aktiva". Hugsast kann, at ein skipan kann setast á rúsuna, sum merkir tá ein fiskur er tætt við inngongdina og sum síðan flytur ein arm, ið tekur fiskin inn í rúsuna. Vandin er tó, at ein tilík rúsa verður ov samansett (kompliserað) og dýr.

Fiskur kann eisini ávirkast av øðrum "stimuli", eitt nú ljósi og ljóði. Í samband við kanningar av koralløkjum (sí aðrastaðni í hesum riti) hefur kameraútgerð við ljósi verið brúkt. Á fleiri av hesum upptøkum sæst rættiliga fitt av fiski (upsi og toskur), sum fylgir aftan á ljósinum, tá tað sveimar fram eftir botninum. Eisini eru ábendingar um, at fiskur bæði kann lokkast og rekast við ávísu ljóði. Fyrireikingar eru tí gjørdar fyri at royna, hvussu ljóð og ljós kunnu brúkast til at lokka og/ella stýra fiski í samband við eina rúsu.

Niðurstøða og áheitan

Rúsa er tiltalandi fiskireiðskapur, men enn er ongin rúsa, sum er nóg góð til okkara vanligu fiskasløg, eitt nú tosk og hýsu. Fyribilsúrslit frá miðvísu royndum geva ábendingar um, at fleiri tiltøk kunnu gera eina rúsu betur eignaða til veiðu av toski og hýsu.

Um onkur situr inni við royndum ella góðum hugskotum um hvussu ein rúsa kann gerast betur eignað til veiðu av rundum fiski, vil undirritaði fegin frætta.

Kelda: Løkkeborg, S., 1989. Rate of release of potential feeding attractants from natural and artificial bait. Dr. Scient. Thesis, Bergen, 1989.

